

Žal, moram reči in vem tudi razsoditi svoj izrek, ni vedno deželni šolski svet pospeševal podložnega učiteljstva tako, kakor bi odgovarjalo blagru šole in učiteljstva. Vem za dobo, ko se je smatralo kot nedostojno prositi ali celo kaj zahtevati od deželnega šolskega sveta. Takrat je bil deželni šolski svet cokolja napram našega stanu in razvitku.

Verujem pa, da vlada sedaj drugo naziranje na rajvišem deželnem šolskem mestu. Razumne in ljubeznive besede deželnega namestnika, šolskega referenta in deželnih šolskih nadzornikov utrjujejo meni to mnenje.

Sicer pa imamo mi vsi zaupanje, da bo deželni šolski svet povspesoval naše stremljenje po povzdigi stanu.

Hvala vseh učiteljev in učiteljic dežele bo mu zagotovljena.

Temelji pa vprašanje o učiteljskih plačah v vprašanju: „Hočemo li splošno ljudsko izobrazbo ali ne?“

Ko se je imela kultura v naših pokrajinah zopet ukoreniniti — po hunskih in avarskih navalih —, so deželni knezi takratne nosilce kulture — menihe — obdarovali z velikimi darili.

Nikdar bi samostani ne mogli delovati tako uspešno, ko bi štedili pri njih ustanovitvi in oskrbi.

Dandanes pa je splošna ljudska šola nalogo duhovnih samostanov prevzela v mnogo večji meri.

Ali velikodušni mejni grofi in vojvode nimajo naslednikov! Zato tudi ne gre vse v redu.

Ideali prenašajo manjšino v večino. Mi jim ostanemo zvesti, a ne v tem smislu, da bi moral idealist biti stradalca, ampak v smislu, da se naj honorira ljudska vzgoja vsaj tako kot dresura konj in psov.

Ako jurist računa eno krono za po šablono pripravljeno pismo — čas dela: 5 minut — je on svoj stan idealiziral, dočelil je njegovo vrednost.

V tem trenutku pa, ko učitelj da uro po 1 K in pri tem porablja svoje duševne moči za malenkostno plačilo, pa on škoduje ugledu svojega stanu in je nezvest postal idealom.

Če oficir zahteva za izvežbanje novincev in druge enake stvari najvišjo stanu primerno plačilo, je on svoj stan idealiziral. Učitelji na kadetnicah dobivajo doklade, a vkljub temu ne ostajajo dolgo v tej službi.

Učitelj pa je svoje glavno opravilo — izobrazbo moža — na enak način pričel pri otroku. Toda kak razloček v plačilu.

Dokler mi dopuščamo, da se katerokoli duševno delo, ki se zahteva v navadnem življenju, bolje spoštuje in bolje plačuje kot naše — tako dolgo smo s svojim idealizmom na krivi poti. Mi bomo imeli idealno šolo in idealno učiteljstvo, če bomo — ne bojte se, da bi rekel: idealno plačani — ne: če bomo le človeku spodobno plačani. Do tedaj pa: Učitelj, idealist, bodi trd!

(Konec.)

Beda našega kmeta.

Spisal V. Strmšek.

(Dalje.)

Kako je urediti pouk za kmeta?

4. Kmetijske šole in kmetijske visoke šole.

Kakor sem že omenil, ne pridejo ti zavodi tukaj posebno v poštev, ker delujejo le posredno za povzdigo kmetijskega stanu. Od njih dobivamo in bomo dobivali kmetijske učitelje ter voditelje in oskrbnike večjih gospodarstev, na naših srednjih in majhnih kmetijah bodo pa le redkokdaj gospodarili tam izšolani kmetje. Vsekakor pa so te šole za vsakega kmeta velikega po-

mena, ker gojé one strokovno znanstvo ter proizvajajo mnoge dragocene poizkuse, ki jih lahko potem vsakdo izkoristi. Vrhutega pa vplivajo vsaj na bližnjo svojo okolico s svojimi vzornimi nasadi in napravami ter z oddajo raznih semen in sadik. Take šole so torej prava središča, ki razširjajo svoj blagoslovni vpliv v večjih ali manjših kolobarjih po deželi.

Škoda le, da so sedanje štajerske kmetijske šole nam Slovincem skoraj nepristopne zaradi svoje uredbe, t. j. zaradi učnega jezika, ki je povsod nemški. Naši fantje morajo torej navadno vsaj eno leto dalje obiskovati tako šolo, kar stane mnogo denarja, a je na drugi strani tudi škodljivo za ves narod, ker se nam taki mladeniči potem tudi radi odtujijo in postanejo nasprotniki prave narodne izomike.

Čas bi že bil, da bi postali država in dežela pravični tudi nam Slovincem in nam osnovali na slovenskem Štajerskem vsaj dve taki šoli, kjer bi se mogli kmetje v svojem maternem jeziku docela izobraziti.

Ena taka šola nam je baje že obljubljena, in prav radeveden sem, kateri pregovor bo tu obveljal: „Obljuba dela dolg“ ali pa „Obljubiti in storiti je preveč“.

Na raznih kmetijskih šolah prirejajo tudi razne tečaje, kakor viničarski, sadjerejski, učiteljski i. dr. Vsi taki tečaji so koristni, ker se jih udeležuje mnogo delavcev, gospodarjev in učiteljev, ki potem v svoji okolici širijo nauke in spretnosti, ki so si jih tam pridobili.

Take prilike, kjer se lahko za kmetijstvo mnogo koristnega naučimo, bi morali kolikor največ mogoče izkoristiti, posebno še, ker nam taki tečaji ne povzročajo velikih gmotnih stroškov; delavci dobe še celo primerno plačilo.

V nemškem delu naše dežele so poskrbeli deloma že tudi za kmetice ter so ustanovili tuintam takozvane zimske gospodinjske šole. Z izobraževanjem kmetic bi tudi storil kmetiški stan velik korak naprej, ker še vedno velja pregovor: Gospodinja podpira hiši tri vogle. Se li take zimske šole obnesejo ali ne, mi ni znano, a gotovo bi se našla primerna pot tudi za izvežbanje kmetic, ko bi se odločujoči činitelji zavzeli za to.

Če sedaj kratko povzamem povedano, je zaostal kmetiški stan za drugimi, ker mu je nedostajalo primerne splošne in strokovne naobrazbe in dvignil se bo šele ko odpravi ta nedostatek. Naravno pa je, da mora sedaj kmet dobivati naobrazbo z dvakratno hitrostjo, da nadomesti, kar je dosedaj zamudil in da koraka tudi s sedanjim časom. Naloga vseh tistih, ki hočejo dvigniti kmetiški stan, je torej, da mu na vse mogoče načine pripomorejo do večje splošne in strokovne naobrazbe.

(Konec.)

Reforme učiteljstva.

Pod tem naslovom je priopčila „Nova Doba“, glasilo „Slovenske Gospodarske Stranke“, ki je — kakor smo že omenili zadnjič — začela izhajati v Ljubljani, uvaževanja vreden članek

„Nova Doba“ pravi, da rastejo z rastočo prosveto tudi zahteve onih, ki naj prinašajo narodu novo vedo. V prvi vrsti gre pri tem za učiteljstvo. Ugodno gospodarsko stanje in obširno duševno obzorje učiteljstva je za procvit narodne vzgoje eminentne važnosti. Učiteljstvo, ki ni materialno dovolj situirano, zaostaja tudi kulturno. Kar odtrgamo učitelju na kruhu, poplačamo drugje stotero. Mnogo naših kmetov sovraži šolo: ne pomislijo, da preganjajo s tem sami sebe!

Iz spoznanja mogočnega vpliva, ki ga ima lahko učiteljstvo na svoj narod, se je rodilo tudi zanimanje raznih strank, ki so

se kazale za učitelja. Izkušale so ga pridobiti za svoje namene s tem, da so mu obetale varstvo napram političkim nasprotnikom in poboljšanje plače. Čim pa se je učiteljstvo pokazalo nepokorno, je tudi stranka pokazala svojo pravo ost.

Tako se je godilo marsikje; na Slovenskem, pa tudi drugod. O reformiranju se je mnogo govorilo, reformiral seveda ni nihče. Kadar pa se je izpregovorila ta beseda, se je vedno mislilo — vsaj pri nas — samo na poboljšanje plač. Res je, da tiči v tem jedro povzdige učiteljstva na tisto stopnjo, ki mu gre zbog velike važnosti dela, ki ga opravlja, ali baš enostransko poudarjanje tega vprašanja nam je lahko v dokaz, da niso bile te mnogokrat obečane reforme učiteljstva zaradi učiteljstva, ampak da so tičali za to ljubeznijo izvečine postranski nameni.

Ako razmotrivamo namreč vprašanje učiteljskega stanu z današnje stopnje našega razvoja, moramo pripoznati, da je treba reforme na spodaj in zgoraj; učitelju take primerne materialne ugodnosti, kakor povišati mu duševno obzorje. Kultura hiti naprej, in učiteljstvo mora za njo. Z regulacijo učiteljskih plač mora iti vzporedno reorganizacija naših učiteljišč.

Pisatelj teh vrst je imel lani priliko prisostvovati zborovanju avstrijskih učiteljev in profesorjev učiteljišč.*) Nekaj sto odposlancev teh zavodov se je zbralo na Dunaju, da se posvetujejo in predložijo ministrstvu nasvete, v katerih smislu bi bilo popolniti učiteljišča, ki s svojim učnim načrtom danes ne odgovarjajo več zahtevam časa. Po živahni debati, ki se je vršila s pravo ljubeznijo do stvari, so prišli zborovalci do enotnega sklepa, da je popolniti učiteljišča v tem smislu, da odgovarjajo po svojem učnem načrtu docela tisti stopnji, ki jo je dosegel vsak absolviran srednješolec, t. j. absolventu učiteljišča je odprta brez vsakih ovir tudi pot na visoko šolo. V Rusiji se rekrutirajo učiteljice iz deklic, ki so dovršile sedem gimnazijskih razredov in napravile še eno leto pedagogija. Ali gredo na vseučilišče ali pa med ljudstvo, odprti sta jim obe poti.

Strah pred slabim kruhom odžene marsikoga, da noče na učiteljišče; in še tisti malokateri, ki končajo ta študij, se prizadevajo na vse načine, da dobe kje drugje boljšega. Biti danes učitelj, se pravi; berač z gosposko sukojo. Primera je menda nekoliko drastična, a zadene v bistvo.

Reforma na učiteljišču in reforma na plači bi odprla učiteljskemu stanu najlepše perspektive. Mnogo mladeničev bi se rado posvetilo temu zares lepemu poklicu, ako se jim nudijo kasneje sredstva, da žive lahko svojim dušnim potrebam primerno. Starši bi poslali svoje sinove brez posebnih pomislekov na učiteljišče; ako je učitelj preveč, ali ako fanta kasneje ne veseli, saj mu je odprta visoka šola, ali v naj-labšem slučaju pošta, železnica itd. Učiteljstvo, ki se je izobraževalo po starem értežu, bi dobilo lahko potrebno kvalifikacijo na posebnih tečajih. Z obliko knjig itd. je hitro dobiti, samo da prodre načelo. Kakor stoje stvari sedaj, je upati, da naučno ministrstvo res izvede tako premembo učiteljišč.

Ta korak naprej ni samo v korist učiteljskega stanu, ampak vsega ljudstva. Vsi imamo interes na tem, da se te reforme izvedejo. Z istim hipom mora prodreti tudi želja učiteljstva, da se jim njih stan gmotno izboljša, zakaj razmerje bi postalo tedaj tako kričeče, da mora ubiti samo sebe.

*) O tem zborovanju smo svojedobno obširno poročali.

U r e d n.

Iz naše organizacije.

Kranjsko.

Ljubljansko učiteljsko društvo priredi v torek, dne 26. marca, ob osmih zvečer, v hotelu „Južni kolodvor“ učiteljski večer, ki bo pri njem predaval g. prof. dr. Fran Ilešič o temi: „Naš jezik in naša kultura.“ Na ta večer opozarjamo tovariše z dežele, ki pridejo semkaj k zborovanju ali po kakih drugih opravilih. Vsak gost nam bo dobrodošel. K mnogobrojni udeležbi vabi odbor.

Občni zbor društva v pomoč učiteljem, njihovim vdovam in sirotam na Kranjskem se vrši v sredo, dne 27. marca 1907, dopoldne ob pol deseti uri v „Narodnem domu“ v Ljubljani. Dnevni red: 1. Ogovor načelnika. 2. Tajnikovo poročilo. 3. Blagajnikovo poročilo. 4. Poročilo pregledovalcev društvenega računa in proračuna. 5. Posamični nasveti, o katerih je vsaj osem dni prej odboru naznaniti. 6. Volitev prvomestnika, blagajnika in sedem odbornikov, od katerih jih stanuje dve tretini v Ljubljani ali v bližnji okolici (§ 22.) ter treh pregledovalcev računa zunaj odbora. — Več članov še ni plačalo letnine za leto 1907. Opozarjam jih tem potom na § 10. društvenih pravil, po katerem preneha biti član imenovanega društva vsakdo, kdor ne plača do konca aprila cele letnine. Plačevanje v obrokih je le v začetku novega leta mogoče, sedaj to ne gre, ker se potem to zavleče čez določeni termin.

Jos. Cepuder, t. č. blagajnik.

Občni zbor „Narodne šole“, društva v podporo slov. ljudskemu šolstvu, bo v sredo, dne 27. marca 1907, dopoldne ob 9. uri v „Narodnem domu“ v Ljubljani. Vzpored: 1. Predsednikov nagovor. 2. Tajnikovo poročilo. 3. Blagajnikovo poročilo. 4. Poročilo računskih preglednikov. 5. Volitev 9 odbornikov. (Funkcionarje voli odbor sam.) 6. Volitev 3 preglednikov računov. 7. Nasveti.

„Jubilejska samopomoč“. Dne 11. t. m. je nagloma umrl tovariš Fran Papa v Škofji Loki. Nadučitelj Papa je bil član našega društva, zato sem izplačal vdovi gospe Frančiški Papa znesek 434 K. Tekom tega meseca razpošljem položnice in prosim, da se znesek 2 K 10 h vplača za nadaljni slučaj smrti. Tovarišem, ki so kaj na dolgu, sem to na listku zaznamoval pod „Zastanek“ in prosim, da se vse poravnava. Opozarjam člane, da plačajo tudi tistih 10 h, ker to so poštni stroški; a nekateri tovariši se za to ne zmenijo in pošljejo le goli 2 K, kar pa ni pravilno, ker s tem društveno blagajnico oškodujejo. Ker je zopet en tovariš na novo pristopil, je število društvenikov 217, seve da bi jih lahko bilo najmanj 500, a premalo je zanimanja za koristno društvo in pa še vedni neljubi opomini do nekaterih. Zdramate se! Fran Ks. Trošt.

Pedagoško društvo v Krškem zboruje dne 11. aprila 1907 ob 10. uri v risarski dvorani meščanske šole v Krškem. Vzpored:

1. K. Humek: Pomen in uporaba skioptikona.
2. K. Humek: Pogled v zgodovino umetnosti. I. del (stavbarstvo). Poučno, s 50 skioptičnimi slikami združeno predavanje.
3. Lj. Stiasny: Naša poljudno-poučna predavanja.
4. Raznoterosti.

K obilni udeležbi vabi K. Humek, t. č. predsednik.

Učiteljsko društvo za litjski šolski okraj je zborovalo dne 17. t. m. popoldne v litjski šoli. Zborovanje je otvoril predsednik tovariš J. Zajec, presrečno pozdravil učiteljstvo iz domačega in sosednih okrajev, ter toplo poudarjal potrebo večkratnih društvenih sestankov.

Današnji dnevni red je bil kaj zanimiv in obsežen in se je završil s popolnim zadovoljstvom navzočih.

Tovariš B. Andoljšek je kolegom najprej podrobno pojasnil sestavo in uporabo skioptikona. Kmalu potem pa je nastopil s prvim roditeljskim večerom ter v poljudno vznesenih besedah opozarjal starše na važnost vzgoje in označil pogoje uspešnega delovanja v šoli s pomočjo naklonjenosti roditeljev. Poslušalci so ginjeni sklenili bolj misliti na vez med domom in šolo.

V spominu jim pa še ostanejo številne slike iz Italije, ki jih je razkazoval c. kr. okraj. šol. nadzornik g. Lj. Stiasny s skioptikomom. Vodil je prisotne po raznih mestih v Rim. Šijaj nek-

Ne zabite „Učiteljskega konvikta“!